

Armageddon voor het financieel kapitalisme?

Marc De Vos

Directeur

Itinera Institute

De orkaan van de kredietcrisis is de oceaan overgestoken. Ook in België vallen de domino's. Te midden van de storm is een balans onmogelijk. Maar enkele vaststellingen dringen zich op over de rol van overheid en markt.

Het schouwspel van overheden die met het geld van de belastingbetaler het puin moeten ruimen van onverantwoord financieel kapitalisme, ondermijnt de legitimiteit van de vrije markt. Wat is het moreel gezag van een economisch model dat winsten privatiseert maar verliezen collectiviseert?

Enige nuchterheid is toch geboden. De vrije markt, dat zijn wij allemaal. De markteconomie

is de steeds wisselende resultante van miljoenen keuzes door miljoenen mensen, allemaal met hun goede en slechte kanten. Hebzucht en egoïsme zijn niet eigen aan de markt, ze zijn eigen aan de mens. In een markteconomie wordt het menselijk streven naar eigenbelang echter verbonden met het belang van een ander. Want succes is er afhankelijk van klanten die bereid zijn de prijs te betalen die winst oplevert. En die prijs betalen ze alleen wanneer ze zelf voordeel halen.

Tot dusver het concept. Om dat concept realiteit te doen worden, zijn regels nodig. Regels die bijvoorbeeld zorgen voor sterke concurrentie of voor juiste prijzen via minimale arbeidsvoorwaarden of milieunormen. Zonder regels is er geen markt maar een jungle waarin alleen de sterkste of de slimste gediend worden. Die aloude les van de economie leren we nu voor de zoveelste keer.

Want de financiële markten zijn hun regulerend kader ontgroeid. De banken zijn voorbijgestoken door investeringsbanken en andere fondsen die in een lossere jasje opereren. De drang naar winst – overigens

Armageddon voor het financieel kapitalisme?

gedreven door veeleisende aandeelhouders – was onvoldoende gekanaliseerd door duidelijke regels. Daardoor werden uiterst risicovolle financiële producten eerst gemaakt en dan verpakt, versneden en verspreid doorheen het hele systeem en uiteindelijk ook bij de banken, zonder dat een haan er naar kraaide. Tot met de huizenmarkt het fundament van de constructie instortte en de rest van het kaartenhuis meetrok.

De kredietcrisis is dus niet alleen een marktfalen, het is ook een regulerend falen. Nieuwe regulering zal nodig zijn om een herhaling van het scenario voor de toekomst te vermijden. Geen enkele markt kan zonder duidelijke regels en dus zonder een sterke overheid.

Het is ook normaal dat de overheid optreedt als redder in nood. Elke bank, hoe zorgvuldig zij ook wordt beheerd, heeft veel meer lange termijn verplichtingen dan korte termijn inkomsten. Uw en mijn spaargeld wordt vele malen gebruikt, omdat we het niet allemaal tegelijk opnemen. Daarom blijven banken uiteindelijk afhankelijk van andere kredietverstrekkers om te kunnen overleven.

Wanneer het daarvoor noodzakelijke vertrouwen wegvalt, is elke bank gedoemd haar aandelenkoersen te zien kelderen en uiteindelijk failliet te gaan. Alleen de overheid kan dan nog geld verstrekken, in de hoop dat daarmee het vertrouwen herstelt.

De kredietcrisis is dus niet alleen een marktfalen, maar ook een regulerend falen.

Dat is het noodscenario waarin we zitten. Het is vreselijk dat belastinggeld dat bijvoorbeeld voor koopkracht of pensioenen kon dienen, nu de erfenis van misgelopen winstdrift moet opkuisen. Maar het alternatief van een uitverkoop of een gigantisch faillissement – met gevolgen voor het hele financiële systeem – is nog veel erger, ook voor diezelfde belastingbetaler. En de overheid doet het ook niet gratis. Zij wordt nu, bij ons zoals in de VS, grootaandeelhouder in financiële spelers. Wanneer het tij uiteindelijk keert, kan deze ‘bailout’ misschien wel

een koopje blijken en kunnen we minstens een deel als investering recupereren. En ondertussen moet de rekening worden vereffend met het management dat mee verantwoordelijk is voor het debacle.

Dit is dus niet het einde van het financiële kapitalisme, het is het einde van een financieel kapitalisme dat zijn pedalen was kwijtgeraakt. Het komt er op aan snel schoon schip te maken en met nieuwe fundamenten de poorten open te zetten voor nieuw kapitaal.

Armageddon voor het financieel kapitalisme?

Dat kapitaal is, dankzij jaren spectaculaire groei in de wereldeconomie en – jawel – door de goede kanten van het financiële kapitalisme, nog massaal voorradig. De overheid moet haar rol spelen als regulator, munthouder, stabilisator en ultieme lener. Maar als alternatief voor de markt zelf is de overheid niet geschikt. Ook dat is een les van de economische geschiedenis.

Marc De Vos

Directeur Itinera Institute

Column in De
Morgen van 2
oktober 2008

Onafhankelijke denktank en doetank voor duurzame economische groei en sociale bescherming.
"Think-tank" et "do-tank" indépendant pour une croissance économique et une protection sociale durables.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever - Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur
